

RPO Endokrina sjukdomar
Bertil Ekman
Tf Ordförande

20230417

Regionsjukvårdsledningen

Årsrapport 2023 för RPO Endokrina sjukdomar

Ledamöter

Elzbieta (Ela) Partyka-Rut (ordf) – Region
Östergötland-tjänstledig från

Leni Lagerqvist (processtöd) – Region Kalmar län

Bertil Ekman – Region Östergötland tillförordnad
ordförande.

Cecilia Toppe, Gustav Barkman, Oskar Lindholm – Region Jönköpings län

Herbert Krol, Åsa Bratt – Region Kalmar län

Processtöd Leni Lagerqvist/Natalie Löf

Genomförda aktiviteter

Möten

Ett 10-tal digitala regionala möten för styrgruppen har
genomförts under 2022.

Ett TEMA möte för hela regionen för att presentera SVF
osteoporos genomfördes via Zoom under ledning av bitr
prof Anna Spångeus 2022-03-14

Regionalt möte för hela regionen anordnades 2022-10-
11 nov i Linköping.

Tf ordförande Bertil Ekman deltog sept 2022 i dialog
vid möte i Jönköping med socialstyrelsen avseende
området obesitas.

Förbättringsområde 1

Samverkan Endokrinologi och Diabetes och kompetensutveckling inom SÖSR

Samverkan inom sydöstra pågått i flera decennier. Initialt har region Östergötland och Linköping varit drivande avseende samverkan och kompetensutveckling. En av de återkommande aktiviteterna har varit så kallade ”regionmöte endokrinologi” med specifika teman där professionen bjudits in att delta. Arbetet med att planera och genomföra dessa träffar (2 dagars) är resurskrävande varför gruppen 2013 startade med att rotera ansvaret mellan de tre regionerna.

Regionmöte 2022

Efter 2 års uppehåll med regionmöten kunde regionalt regionmöte Endokrina sjukdomar genomföras live på konsert och kongress i Linköping 10-11 nov 2022. Ett regionalt program togs fram gemensamt inom vår RPO grupp. Fokus var bla att rapportera pågående nationella arbetsgruppers arbeten inom kunskapsstyrningen, bla remissen på primär hyperparatyreoidism och samdiskussion med endokrinkirurg. Rapport och information från regionalt centrum för sällsynta diagnoser. Inbjuden föreläsare från södra regionen diskuterade ovanliga diabetesformer och omhändertagande av diabetes på vårdavdelning i interaktivt forum. Gemensamma erfarenheter avseende graviditetsdiabetes diskuterades och en regional forskningsstudie med en digital app-baserad uppföljning presenterades.

Nästa regionmöte hösten 2023, föreslogs att anordnas av Region Jönköping i samråd med RPO endokrina sjukdomar.

Regionmötena ger förutsättningar till fördjupade personliga kontakter/relationer som på såväl lång som kort sikt gynnar kompetensförsörjningen inom sydöstra. Flera kompetensgrupper är utsedda inom olika områden och där gemensamma vårdriktlinjer är framtagna eller under framtagande. Samverkan med nationellt programråd och harmonisering med nationella vårdprogram är en viktig förutsättning för att få en effektiv och jämlik vård i sydöstra sjukvårdsregionen.

För att nå en ökad kunskapsöverföring med målet att jobba mot jämlik vård jobbar RPO förbättra och optimera befintliga nätverk och kommunikationskanaler.

Ansvarsfördelning

RPO ser värdet av att ha en kartläggning på vilka specialister, läkare och sjuksköterskor som finns och hur långt de kommit i sin specialistutbildning.

En maillista är upprättad under 2022 och utvecklas fortlöpande via regionala processtödet.

Läkarprogrammet

Läkarprogrammet i sydöstra sjukvårdsregionen bedrivs i Linköping, Kalmar, Jönköping och Norrköping.

Från kurs/termin 6 är studenterna fördelade på de fyra studieorterna. Arbetet för Internmedicin inklusive Endokrinologi och Diabetes fungerar bra och det finns sedan 2016 en regional arbetsgrupp som hanterar vårt område inom läkarutbildningen vilket är extra viktigt för den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU).

Gruppens medlemmar ingår också i RPO vilket ger ytterligare synergivinster. För närvarande pågår också planering för den nya 6 åriga läkarutbildningen (mala 3) som startats och innebär ytterligare en termins utbildning på respektive kursort.

Förbättringsområde 2

Kunskapsstyrning, representation, remissvar

RPO har under 2022 genomfört i en rad olika aktiviteter kopplat till Kunskapsstyrningens alla vård- och beslutsnivåer. RPO har varit delaktiga i samtliga remissprocesser kopplat till de nationellt framtagna vårdförloppen samt till övriga kunskapsstöd där arbetsgrupper begärt in remissvar. RPO har därtill varit ett stöd för de tre regionerna i att sprida och implementera beslutade kunskapsstöd. RPO har sedan tidigare initierat arbetet med att i ökad grad använda den gemensamma hemsidan i syfte att publicera de sjukvårdsregionala riktlinjer och kunskapsstöd som alla tre regioner följer.

Representation

Sydöstra sjukvårdsregionens representanter med uppdrag inom kunskapsstyrningssystemet är följande;

NPO där dr Bertil Ekman från region Östergötland är Sydöstra sjukvårdsregionens representant vid 10 möten varav ett var fysiskt möte. Summering av det nationella är att arbetet är fördelat på 6 ledamöter och en adjungerad endokrinkirurg samt en nationell arbetsgrupp diabetes (NAG) där dr Herbert Krol är Sydöstra regionens representant.

Bertil Ekman deltog under 2022 i dialog med Socialstyrelsen om högspecialiserad vård vid skalbaskirurgi inkluderande hypofyskirurgi. Efter diskussion fastslogs att i nuläget är inte denna kirurgi föremål för hög specialiserad vård.

Nationella vårdförlopp och SVF.

Under 2021 initierades nationell arbetsgrupp tyreotoxikos med att ta fram ett vårdprogram som nu varit på remiss och där RPO endokrina sjukdomar avgett ett långt remissvar. Adjungering av personer för regional implimentering planeras våren 2023.

Vårdförlopp för osteoporos togs fram och beslutades under 2021, men har ännu inte startat införande inom sydöstra. Ett TEMA möte anordnades mars 2022.

Ytterligare en nationell arbetsgrupp för primär hyperparatyreoidism startade sitt arbete under 2021 och vårdprogrammet har varit på remiss under 2022 där RPO endokrina sjukdomar avgett omfattande remissvar.

Flera områden för högspecialiserad vård togs under 2021 fram, men beslut om endokrina buktumörer/binjuretumörer avgjordes 2022 och Sydöstra regionen fick inte uppdraget.

Könsdysfori gick till beslut 2022 men då ingen region kunde uppfylla alla kriterier har en ytterligare process i socialstyrelsens regi startat för hur olika samarbeten regionsvis kan utvecklas. Beslut väntas under våren 2023.

NAG Diabetes där har Herbert Krol från region Kalmar län varit sydöstra sjukvårdsregionens representant nationellt.

NAG diabetes initierade arbetet med att ta fram underlag för vårdförlopp fotsår vid diabetes. Såväl vårdprogram som vårdförlopp har under 2022 genomgått remissförfarande samt slutrapporteras.

Summering av arbetet är att den nationella arbetsgruppen diabetes (NAG) har träffats 6 gånger där de flesta möten genomförts digitalt

- NAG har i samarbete med Svensk förening för sjuksköterskor inom diabetesvård (SFSD) har NAG tagit fram dokument som stöd gällande dosjustering av läkemedel inom diabetesvården.
- Under 2021 startade NAG arbetet med vårdförlopp ”Diabetes med hög risk för fotsår”. Under 2022 har detta slutförts och övergår i planering för implementering regionalt.
- NAG har haft kontinuerliga möten med arbetsgrupp inom MTP-rådet i syfte att omvärldsbevaka utveckling av medicintekniska diabeteshjälpmedel.
- NAG har haft kontakter/workshop med Transportstyrelsen som beslutade om nya föreskrifter angående körkort för personer med diabetes att ansöka om högre behörighet oberoende av diabetestyp vilket började gälla från 1 januari 2022.
- NAG startade nomineringsprocess till Arbetsgrupp ”Läkemedel vid typ-2 diabetes” för att ta fram en nationell behandlingsriktlinje samt kartlägga av

nuvarande användning av diabetesläkemedel. Gruppen har startat under 2022 med dr Magnus Wijkman, Norrköping som vår representant.

- NAG har fortsatt kontinuerliga diskussioner gällande målsättning, revidering och prioritering av tidigare framtagna kunskapsstöd.

NAG Hyperparatyroidism där representeras sydöstra genom Elzbieta PartykaRut från region Östergötland. Ett NAG som fortsätter arbetet med att ta fram nationella vårdprogram vid hyperparatyroidism. Gruppen har genomfört såväl fysiska som digitala möten. Den preliminära planen är att skicka vårdprogrammet på remiss i september 2022 och implimentering planeras under 2023.

NAG Tyreoidea

Pär Wanby har under 1,5 år medverkat och bidragit till arbetet i den nationella gruppen. Hans medverkan upphörde sept. 2021. Sydöstra sjukvårdsregionen har med stöd av Pärs bedömning valt att inte ersätta med någon ny representant. Implimentering kommer att påbörjas.

RAG Diabetes

RAG Diabetes har under 2022 genomfört tre digitala möten. RAGs möten hanterar bla. de frågor som kommer från nationella nivån (NAG diabetes). Att lära av varandra samt ständigt lyfta vad man kan samverka kring tillika vad som behöver hanteras lokalt står i fokus vid varje möte.

RAG Osteoporos

RPO har under 2022 initierat arbetet under våren 2022. Ett av de första uppdragen blir att ta sig an implementeringen av det nationellt beslutade vårdförloppet. Avsaknad av regionalt processtöd har avstannat arbetet.

Remissvar

RPO har under 2021 bidragit med att gemensamt svara på de remisser som är kopplade till samtliga personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp. RPO har även lämnat synpunkter och remissunderlag avseende några riktlinjer, vårdprogram samt på underlag avseende nationell högspecialiserad vård (NHV) i det fall det berört endokrina sjukdomar. RPO endokrina sjukdomar har haft en hög involvering i arbetet med underlag för NHV avseende könsdysfori.

Förbättringsområde 3

Hypofyssjukdomar

Utveckla MDK - hypofysrond inom SÖSR.

Ett arbete att utveckla hypofysronden som multidisciplinär konferens (MDK) har utförts och under 2022 har alla regioner i sjukvårdsregionen deltagit digitalt via MDK via säkrad videolänksuppkoppling eller PEXIP från länsjukhusen. Länsjukhusen anmäler patientfall till Universitetssjukhuset, som i sin tur ordnar listor över vilka patientfall som dras. Allt skickas krypterat till kontaktpersoner på morgonen innan ronden vilket gör att alla kan vara förberedda. Upplevelsen från de behandlande läkare som deltagit med patientfall är att ronderna har blivit mer effektiva och kvalitén har ökat när behandlande läkare kunnat delta och bidra under ronden eller att man i respektive region kan täcka upp även för länsdelssjukhusen.

Vårdprogram

Flera representanter från SÖSR har deltagit som författare till nya nationella vårdprogrammet för hypofyssjukdomar som blev färdigt 2023, vilket fått en viktig roll i arbetet och målet är att det kan byggas in i ett standardiserat vårdförlopp.

Dr Daniel Bengtsson, Kalmar, leder en regional multidisciplinär grupp av endokrinologer, neurokirurg, kontaktsjuksköterskor inom endokrinologi och neurokirurgi för att utveckla ett regionalt processprogram som bygger på nationella vårdprogrammet. Förslagen inkluderar bland annat strukturerade svar på magnetrontgen, ögonundersökningar och patologiska undersökningar samt den praktiska uppföljningen av hypofystumörer före operation, under operation och efter operation. Arbetet har påbörjats under 2022 och beräknas vara klart sommaren 2023.

Utvecklingsområden

Pågående utvecklingsområden inkluderar att skapa samstämmiga mallar för endokrina belastningar/utredningar samt postoperativ vård efter hypofysoperation på regionens sjukhus. Arbetet leds av Daniel Bengtsson i Kalmar och gruppen har haft flera möten om den perioperativa delen vid hypofyskirurgi och ett gemensamt processprogram har tagits fram. Detta arbete beräknas vara klart i mitten av 2023 för skarp användning.

Förbättringsområde 4

Koordinatorsteam Sällsynta Endokrinologiska sjukdomar

Koordinator 20 % för endokrina sjukdomar och nu utökat med 20 % för metabola sjukdomar projektanställning finns som stöd för processen. Uppdraget att vara

koordinator för ”Team Sällsynta Endokrinologiska sjukdomar” har i syfte att samordna vårdkontakter, sprida kunskap och utveckla omhändertagandet av patienter. Under 2022 har regionala genetiker etablerats där möjlighet finns att koppla upp sig digitalt. Koordinatorsteamet har haft ett seminarium med endokrinteamet i Norrköping och deltagit i det regionala regionmötet och då fått möjlighet att diskutera med hela regionens endokrinologer.

Medicinsk kvalitet, tillgänglighet, volym och produktion

Målet att fördjupa arbetet med gemensamma kvalitetsdata kvarstår. De register som vi rapporterar i är nationella diabetesregistret, Svenska hypofysregistret, Könsdysforiregistret, Svenska obesitasregistret för kirurgi och nationella registret för endokrina tumörer i binjurar, tyreoida och paratyreoida (SQRTPA)

Pandemin har påverkat tillgängligheten. RPO kan summera att tillgängligheten till första besök inte fått stå tillbaka nämnvärt, men att intervallerna för planerade återbesök har påverkats negativt och blivit utdragna.

Digitala uppföljningsbesök har varit ett stöd och har i viss omfattning kunnat ersätta de tidigare fysiska återbesöken. Möjligheterna att vid digitala besök följa upp alla parametrar som exempelvis blodtryck och fotstatus saknas vilket i en förlängning kan innebära risk för patientsäkerheten.

De digitala plattformarna har utvecklats varför det är aktuellt att bibehålla dessa i viss omfattning parallellt med fysiska besök. Båda alternativen är bra och ska ses som ett sätt att ge förutsättningar till en individanpassad uppföljning.

RPO endokrina sjukdomar har fortsatt utmaningar i att inom alla diagnosområden ta fram övergripande data på volym och produktion.

Utvecklingstendenser

Landsövergripande utvecklingstendenser som ex. att nationell högspecialiserad vård (NHV) kommer få en ökad påverkan gällande RPOs samverkan inom sjukvårdsregionen. Tendenserna kommer även att beröra det interna utvecklings- och kvalitetsarbetet inom RPO tillika att RPO identifierat ett ökat behov av samverkan med RPO Sällsynta sjukdomar.

Utvecklingen inom området sällsynta sjukdomar påverkas i allt högre grad av att möjligheten för mer specifik diagnosticering finns och att motsvarande individualiserad behandling kan ges. De personella resurserna hänger dock inte med efterfrågan varpå det finns behov av stöd för att möta detta. Till detta tillkommer ökade läkemedelskostnader som en direkt följd av möjligheterna att ge individualiserade tillika specifika livslånga och icke botande behandlingar.

De största utmaningarna vi haft under 2022

- Bemanning som ex. resurs- och kompetensbrist för förebyggande insatser som fotundersökning och ögonbottenundersökning
- Ökade läkemedelskostnader
- Strävan om lika vård inom Sydöstra sjukvårdsregionen
- Införa vårdförlopp som berör flera verksamheter som ex. vårdförlopp osteoporos och fotsår
- Säkra våra kommunikationskanaler alla vårdnivåer

Resultat av samverkan

Samverkan med kommunerna i de tre regionerna har genomförts, men enbart på lokal nivå.

Patientföreträdare

Medverkan av patientföreträdare har inte genomförts på sjukvårdsregional nivå annat än i anslutning till läkarprogrammet. Patientmedverkan på lokal nivå har sedan flera år funnits med inom olika diagnosgrupper och med olika omfattning.

Förbättringsområde 5

Forskning

Flera starka forskningsmiljöer med regional, nationell och internationell förankring som leds av personer med hög akademisk kompetens finns i hela Sydöstra regionen inom RPO endokrina sjukdomar som:

Typ 2 diabetes och kardiometabol forskning

Doc Magnus Wijkman, Norrköping, prof Fredrik Nyström LIU, med dr Fredrik Ihredahl, Norrköping, prof Carl-Johan Östgren LIU, dr Kerstin Grimvall, Västervik mfl

Forskning på typ 1 diabetes, graviditetsdiabetes och diabetes fotsår

Doc Simona Cicalita, Linköping, med dr Cecilia Toppe Jönköping mfl

Hypofysforskning

Bitr prof Bertil Ekman, med dr Daniel Bengtsson, ssk Christina Dahlgren mfl

Osteoporosforskning med bl a regional digital Osteoporosskola

Bitr prof Anna Spångeus mfl

Överviktsforskning

Doc Ellen Andersson, Prof Torsten Olbers mfl

Forskning inom hormonella omställningar vid anorexia nervosa

Doc Pär Wanby, Kalmar, doktorand Sofia Elm barnkliniken Linköping

Projekt att utvärdera långtidseffekter på hormonsystemet av behandlingen för cancer som uppkommit i barndomen. Samarbete med kardiologiska kliniken på Vrinnevisjukhuset och hela Sydöstra regionen. Bitr prof *Bertil Ekman*

Projekt att studera endokrina tumörer som feokromocytom
Prof Oliver Gimm, LIU mfl.

Utmaningar under 2022 som kvarstår till 2023

SVF osteoporos. Implementering ej klar. Olika rutiner i Sydöstra. Underkapacitet på DEXA finns. Frakturcoordinatorer ej utsedda.

Högspecialiserad vård.

Könsdysfori ej klart. RPO Endokrina sjukdomar ej fått vara med i diskussion med socialstyrelsen och i regionala diskussioner.

Neuroendokrina buktumörer och stora feokromocytom/paragangliom, multipel endokrin neoplasi skall tillhöra högspecialiserad vård där Linköping inte har tillstånd. Konsekvenser från april 2023 då NHVe börjar. Samdiskussion behövs med RPO kirurgi, onkologi mfl.

Obesitas nytt område. Nationell arbetsgrupp kommer utses 2023 och RAG obesitas behöver utvecklas.

För RPO Endokrina sjukdomar

2023-04-17

Bertil Ekman, tf ordförande